

ספרי' — אוצר החסידים — לויבאוויטש

קובץ
שלשלת האור

שער
ששה עשר

היכל
חמישי

מאמר אכלו רעים

•

מ א ת

כבוד קדושת אדוננו מורנו ורבנו הגדול הגאון האמתי האלקי
חסידא קדישא אור עולם נר ישראל ותפארתו קדוש ה'
מרנא ורבנא **מנחם מענדל** נבנ"מ זי"ע
— אדמו"ר ה" צמח צדק" —

מלויבאוויטש

יוצא לאור בפעם הראשונה מכתב"ד

על ידי מערכת
"אוצר החסידים"

ברוקלין, נ.י. 770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים ושלוש לבריאה

שנת הקהל

**MAAMAR
ICHLU REI'IM**

Copyright © 2023
by

Kehot Publication Society

770 Eastern Parkway / Brooklyn, New York 11213
(718) 774-4000 / FAX (718) 774-2718
editor@kehot.com

Orders Department:

291 Kingston Avenue / Brooklyn, New York 11213
(718) 778-0226 / FAX (718) 778-4148
www.kehot.com

All rights reserved.

The Kehot logo is a trademark of Merkos L'Inyonei Chinuch.

Printed in the United States of America

פתח דבר

לקראת ש"ק פ' אחרי-קדושים הבעל"ט, הננו מו"ל בזה מאמר ד"ה „אכלו רעים“, מאת כ"ק אדמו"ר ה"צמח צדק".

המאמר נדפס כאן בפעם הראשונה, מכתבי-יד מעתיקים. ולפי מ"ש במק"א, כ"ק אדמו"ר ה"צ"צ כתבו על פי הנחת הרה"ח הר"ר שלמה פרידעש שרשם המאמר בעת שמיעתו מאת כ"ק אדמו"ר הזקן בשנת תקע"ב (ראה לקמן בהערה הראשונה בתחילת המאמר).

לתועלת הלומדים והמעיינים, הוספנו בשולי הגליון מראי מקומות וציונים. בראש הקונטרס – פאקסימיליא מכת"י מעתיק של המאמר.

הקונטרס נערך ע"י הרה"ת ר' אליהו שי' מטוסוב.

מערכת „אוצר החסידים“

ב' אייר, תפארת שבתפארת, התשפ"ג
שנת הקהל
ברוקלין, נ.י.

אבל רעים שמו וסברו בזיוג, אט ויטו ואלו עריכו. הרע ססנו כאת ואלו פו הוא זאור הנכה
אכע ועק וסיבה כפה את. יוסף קאולטס זאור וי זאכנו ווסמת ועכו ואלו ער כו. וזהבון
שהו עטן אכזה וסמה גו. הנה זבואר בלדר פו יורא זכיו רעים ועוזא שמו וסברו בזיוג ונתא
ופיו ועוזא הויה בחי' יה בשם הויה טע חסין כועין בזו. ועל נל אכלו רעים וזגוס הויה בחי' וה
שנים נסך האזויו אורה כעוזות קיע. ופסוץ זה נמור על עטן הורקמת ונסכים טע בשם בחי' אחיו
וסבר בשם הויה כי הורקמת שהיו וקובוס לע השגח החלק נע אכזה וכעארתי עס ואם האל יאל
בשם אכזות הכמה נבדר אמת אכזה אגם. ואתח אכזה נגמח. שאם אשועה היו יורג זאכנו קרמית
היו טע בשם אכזה והנסכים שהיו נסכים יין לע השגח נע אשיה סבר והויה. ואלן היתה החטי'
אפל האכזה חס הבין אסר והביעות הבין יין לבש כו. ועם ההין היין היו צלי בחי' יין הסיכר ב
זולת ואלן אין נסכים יין לע השגח אכז הוא אחר ארבעים יום שאז הוא נסכר. וזהבון זה אור
נייך בחי' אכזה ושמה אשם הויה קרמית ונסכים אשיוס. הנה יובן גמת עטן נע אכזה כעוזות
ה כל אשם כי חסלות כנגד תיבון גמיש ועל נע אכ בשם אכזה ושיוו ופס כעוזר פו פתח
בל רע על אכזה יערו עם בבש כו הוא נע עס נסרה פ הססוקים על כרבת נע ותי כרבות ב
בזכות. ונגה יובן גכ כעטן הקרמית ונסכים אכזה נע אכזה ושמה ככ * * * * *
ב והיה עין הנה הוא עטן ההתבוננות ביוזע וחומר כי אעז התי התבונן הוא אשוע וקבלת הנה
אשועות איך הוא בחי' יחוצו וחכס בפעולו הוא חומר כי ועד הוא גכ אחר נע אכזה בחי' אשיו
אשועות ואני על ההתבוננות גמת יבוא וישא אכזה להיות וזהבית את השם אשוער כל אכל קד ויסוק
בחי' הסגול כי גכ אכזה בו הנה וואתאכזה באכזה נוסכא כעוזר הנה ויש ווא בבחי' אור ונוו בלבד
הנפסס שמה ככזות פ ההתאשלות כסם הזבו על אור ונסים והויה נע פו וו כנסים ועקר לא חסכה
אורו כמגע. וזהבון עטן הויה אשוער יהוא בחי' יחוצר. ועטן בפעולו יהוא בחי' חומר כרוע אכזה
שמה פו עטן חתה וות שאין אשם ברה וזוע בפיו ועטן בשם הויה שם זה שורה על הויה בחי' ו
שהויה פ העוזות ככזות פ ההתאשלות באכזה שכן רבוא רבמות עליון פרטים והאשיות ההתאשלות
הנה עש באעו והתהוותן אלה ביה הוא על בחי' בשם הויה טע סיו הגזול וזיזע נכחה אעו הוא אשוע
השהויה כולם ונחיות אעו עב סוף העיוני. ופיו ועטן שמה יהוא אשוערה שאין ואפס החותל אשם כי גדרו
ההסרה בין חוה וזהה שנסרה החתכמת קאון שייך אשר יהוא שחיוו את האזן שמה שיש חיות קאון
אהות"ג דגים וכן הראויו קעין אגמת וכן השיעה כלאון אשוער וכן העיעה וההיזק כו על כהנו הכמות
הכל כמד אל הוא חיות השפה החתכמת בו אשיו יהוא נכסה חיה כעזמותה עכ כהתכסותה קאון
מחי' אמת מפייע כל גכ כח השל והנה וכו'. והסתלקות הנפשה והקאון השכו החאות אשוער הכמות
ושאר בחי' חיות כלל ואלו אין שייך אשר אשוערה שמה את האזן. שמה בהסתלקות הנפשה נשאר אשם קאון
והויה אשיו שרה החתכמות האזן והנפשה נע שפטה אש ואם וכעארתי נע אשוער כל אשוער אש גמריע
ואין אשוער עניוה כו והנה אמת כו נפשה כו. וכינן שהאעז גמת אשוער שן בעולם הנהה אשוער חלון
הוא בחי'

פאקסימיליא מכת"י מעתיק מעמוד הראשון של המאמר

אכלו רעים² שתו ושכרו דודים, אני ישנה ולבי ער וכו'. הנה פסוק אכלו רעים כו' הוא מאמר הקב"ה לכנסת ישראל, ועל זה משיבה כנסת ישראל אני ישנה בגלותא ואי אפשר לי לאכול ולשתות ועם כל זה ולבי ער כו'. ולהבין מהו ענין אכילה ושתיה זו. הנה מבואר בזוהר³ פ' ויקרא, אכלו רעים לעילא שתו ושכרו דודים לתתא. ופי' לעילא היינו בחי'⁴ י"ה דשם הוי' שנקרא תרין ריעין דלא מתפרשין, ועל זה נאמר אכלו רעים. ודודים היינו בחי' ו"ה, שמהם נמשך הגילוי למטה בעולמות ב"ע. ופסוק זה נאמר על ענין הקרבנות ונסכים שנקרא בשם בחי' לחמי ושכר לבחי' שם הוי'. כי הקרבנות שהיו מקריבים על

מאמר כ"ק אדמו"ר הצ"צ הנדפס כאן, ביסודו הוא הנחת הרה"ח הר"ר שלמה פרידעש (מגדולי חסידי רבינו זקן, והי' חותן המהרי"ל בנו של הצ"צ) שרשם בשעתו בשנת תקע"ב (על פי מ"ש הצ"צ בסיום הקיצור על המאמר (אוה"ת שה"ש שם ע' תתקטו): „עד כאן כתב החסיד רש"פ ז"ל), אך כי מהסגנון ניכר שהוא עבר עיבוד של אדמו"ר הצ"צ (ועיין ס' בית רבי עא, ב שהצ"צ הגיה את הנחותיו של הרש"פ, והוסיף עליהם הגהות והוספות רבות. וראה לקמן ס"ג שמציין „וכמ"ש באגה"ק ע"פ ואנכי עפר ואפר", והאגה"ק הרי נדפס איזה שנים לאחרי המאמר בשנת תקע"ב. אך יתכן שמציין לאגה"ק שהיתה עדיין בכתובים).

(2) אכלו רעים שתו ושכרו דודים: שה"ש ה, א-ב: באתי לגני אחותי כלה אריתי מורי עם בשמי אכלתי יערי עם דבשי שתיתי ייני עם חלבי אכלו רעים שתו ושכרו דודים, אני ישנה ולבי ער קול דודי דופק גו'.

(3) בזוהר פ' ויקרא: ד, א.

(4) בחי' י"ה דשם הוי' שנקרא תרין ריעין דלא מתפרשין: בזוהר פ' ויקרא שם: רבי שמעון אמר רזא דמלה, אכלו רעים לעילא, שתו ושכרו דודים לתתא, אמר ליה רבי אלעזר מאן אינון לעילא ומאן אינון לתתא, אמר ליה יאות שאילתא דא אתר עלאה דאינון באחדותא בחדוותא דלא מתפרשין לעלמין אלין אקרון רעים כו', שתו ושכרו דודים אלין אינון לתתא דאקרון דודים לזמנין ידיעין כו'. [נראה עוד בענין אכלו רעים לעילא כו', בתו"א משפטים עח, ג. לקו"ת צו ט, ג, טו, ד].

(1) אכלו רעים: נמצא בהכתבי"ד: 1211 (פב, ב). 3204 קב, ב – בכותרת: שנת תק"צ פ' יתרו [באותה שנה, בתקופה זו של טבת-שבט היה אדמו"ר הצ"צ בנסיעה בעיירות ראהטשוב, זוראוויץ ודריבין. ובשבת פ' יתרו בעיר זוראוויץ אמר גם דרוש ד"ה יונתי שנדפס בלקו"ת שה"ש טז, ג – ראה בכל זה, בספר רשימת מאמרי דא"ח של כ"ק אדמו"ר הצ"צ ע' ט, ולפי זה גם המאמר כאן הוא מתקופת אותה נסיעה]. וכן נמצא בכת"י 3244 (וממנו נדפס כאן, עפ"י השוואה לכת"י 3204). במאמר כאן ז' סעיפים, אמנם המאמר נמצא גם בכת"י 369 (תקפה, א – תקצח, א) ושם ניתוספו עוד ד' סעיפים (בסך הכל י"א סעיפים), וכאן הדפסנו רק ז' סעיפים כפי שנאמר בפ' יתרו תק"צ.

המאמר כאן מיוסד על ד"ה אכלו רעים, תקע"ב. הנחה קצרה שרשם אדמו"ר הצ"צ בשנת תקע"ב, נדפס בסה"מ תקע"ב ע' קיח ובמאמרי אדה"ז על כתובים ח"ב ע' קצג. ובאריכות בסגנון כ"ק אדמו"ר האמצעי בס' מאמרי אדהאמ"צ במדבר ח"ג ע' אריב ואילך. תוכן מאמר זה בשינויים ובקיצור מאדמו"ר הצ"צ באוה"ת שה"ש כרך ב' ע' תצב ואילך (שם מתחיל: אני ישנה). עוד קיצורים והגהות מהצ"צ באוה"ת שם כרך ג' ע' תתקיג (שם קיצורים על י"א הסעיפים). תוכן של פיסקאות אחדות מהמאמר (סעיפים ג-ד) הובא (בשינויים ותוספת הגהות) באוה"ת חנוכה כרך ה' תתקמה, א ואילך (שם הוא בתור הגה"ה בתוך מאמר ד"ה חנוכה, מן שבת מקץ חנוכה תק"ץ, וההגה"ה מתחלת: וביאור הענין יובן ממ"ש במ"א ע"פ אני ישנה כו' הלא ממך הכל כתיב).

אכלו רעים

גבי המזבח, החלב נקרא אכילה, וכמארוז⁵ ע"פ ואם האכל יאכל, בשתי אכילות הכתוב מדבר אחת אכילת אדם ואחת אכילת מזבח, שאש⁶ שלמעלה ה' יורד לאכול קרבנות, הרי שנקרא בשם אכילה. והנסכים שהיו מנסכים יין על גבי המזבח נקרא שתי, שכר⁷ להוי, ולכן היתה השתי לפי ערך האכילה, חצי⁸ ההין לפר ורביעית ההין יין לכבש כו'. וגם היין ה' צ"ל מיין המשכר דוקא, ולכן אין⁹ מנסכין יין על גבי המזבח אלא א"כ ה' אחר ארבעים יום שאז הוא משכר. ולהבין זה, איך שייד בחי' אכילה ושתי' לשם הוי' מקרבנות ונסכים גשמיים. הנה יובן זאת מענין ק"ש ותפלה בעבודת ה' בכל אדם, כי תפלות¹⁰ כנגד תמידין תקנום, ועל כן נקרא ג"כ בשם אכילה ושתי', וכמ"ש בזוהר¹¹ פ' פנחס דף רמ"ד ע"א, אכלתי יערי עם דבשי הוא ק"ש, ע"ש דמפרש כל הפסוקים על ברכת ק"ש וח"י ברכות צלותא, ומזה יובן ג"כ בענין הקרבנות ונסכים שבמזבח שנקרא אכילה ושתי' כנ"ל.

ב) והנה ענין הק"ש הוא ענין ההתבוננות ביחודא עילאה ויחודא תתאה. כי שמע פ"י התבונן, והוא שמיעת וקבלת הלב, שמתבונן אין¹² שהוי' אלקינו הוא בחי' יחודא עילאה ואח"כ ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד הוא יחודא תתאה, כי ועד הוא ג"כ אחד, רק¹³ שהוא בחילופי אותיות. ואזי ע"י ההתבוננות זאת יבוא ממילא אח"כ להיות ואהבת¹⁴ את השם אלקיך בכל לבבך, בב' יצירד, בחלל השמאלי ג"כ לדבקה בו ית', ולאשתאבא¹⁵ בגופא דמלכא במהותו ועצמותו יתברך ממש, ולא בבחי' אור וזיו בלבד המתפשט ממנו בכללות כל ההשתלשלות, כמ"ש הודו¹⁶ על ארץ ושמים, והיינו מ"ש מ¹⁷ לי בשמים ועמך לא חפצתי בארץ כנודע.

-
- 5) וכמארוז⁵ ע"פ ואם האכל יאכל: צו ז, יח. מנחות יז, א.
 6) שאש שלמעלה ה' יורד לאכול קרבנות: עירובין סג, א. ובכ"מ. וראה לקמן הערה 88.
 7) שכר להוי': פנחס כה, ז: ונסכו רביעית ההין לכבש גו' שכר לה'.
 8) חצי ההין לפר: שם, יד: ונסכיהם חצי ההין ה' לפר ושלישית ההין לאיל ורביעית ההין לכבש יין.
 9) אין מנסכין יין ע"ג המזבח אלא א"כ ה' אחר ארבעים יום: עדיית פ"ו מ"א. ברכות כו, א.
 10) תפלות כנגד תמידין תקנום: ברכות כו, א"ב.
 11) בזוהר פ' פנחס . . ע"ש דמפרש כל הפסוקים: בזה"ג שם: אכלתי יערי שמע ישראל,
 12) אין שהוי' אלקינו הוא בחי' יחודא עילאה ואח"כ ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד הוא יחודא תתאה: זח"א יח, ב.
 13) רק שהוא בחילופי אותיות: זח"ב קלד, א.
 14) ואהבת . . בכל לבבך בב' יצירד: ואתחנן ו, ה. ברכות נד, א.
 15) ולאשתאבא בגופא דמלכא: זח"א ריו, ב.
 16) הודו על ארץ ושמים: תהלים קמח, יג.
 17) מי לי בשמים: תהלים עג, כה.

אבלו רעים

ז

ולהבין ענין הוי' אלקינו שהוא בחי' יחודא עילאה, וענין ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד שהוא בחי' יחודא תתאה, צריך לבאר תחילה פ' ענין התהוות מאין ליש. דהנה ידוע בפ' וענין דשם הוי', ששם¹⁸ זה מורה על היותו בחי' מהווה כל העולמות דכללות כל ההשתלשלות דאבי"ע, שהו רבוא רבבות עלמין פרטים, וראשית ההשתלשלות הנק' עשר ספירות דאצ"ו והתהוותן מא"ס ב"ה, הוא ע"י בחי' דשם הוי', שנק' ¹⁹שמו הגדול. וידוע, דמבחי' אצ"ו הוא שנמשך התהוות של כל העולמות תחתונים דאבי"ע²⁰ עד שמים וארץ הגשמי וכל אשר בהם, וע"כ בחי' שם הוי' הוא המהווה כולם מתחילת אצ"ו עד סוף העשי' [ע"כ²¹ י"ס דוקא שהו ד' בחי' כללים הרי נשרשו בו שרש דבחי' אלו והו ד' אותיות דשם ועיין בפרד"ס שער שם בן ד' פרק א' ובהפלח הרמון להרמ"ע ועמ"ש במ"א ע"פ וירא ישראל את היד הגדולה כו' ויאמינו בהוי'].²²

ופ' וענין מהוה הוא, שמהווה מאין ואפס המוחלט ליש. כי זהו ההפרש בחי' מחי' למהוה, שבנשמה המתלבשת בגוף שייך לומר שהוא מחי' את הגוף, שמה שיש חיות בגוף להיות חי מרגיש, וכח הראי' בעין לראות וכח השמיעה באוזן לשמוע וכח המעשה וההילוך כו' וכל פרטי הכחות, הכל כאשר לכל הוא מחיות הנפש המתלבשת בו, שלפי שהוא נפש חי בעצמותה, על כן בהתלבשותה בגוף תחי' אותו ותשפיע בו ג"כ כח השכל והמחשבה וכו', ובהסתלקות הנשמה מהגוף, חשכ²² הרואות ובטלו הכחות²³ ונשאר בלי חיות כלל. אבל מ"מ אין שייך לומר שהנשמה מהוה את הגוף, שהרי בהסתלקות הנשמה נשאר גשם הגוף, והיינו לפי שאין שרש התהוות הגוף מהנשמה, רק מטפת אב ואם, וכמארז²⁴ ל"ג שותפין באדם אב מזריע לובן שממנו עצמות כו' והקב"ה נותן בו נשמה כו', וכיון שהגיע זמנו להפטר מן העולם הקב"ה נוטל חלקו הוא בחי' הנשמה המחי' את הגוף שהוא חלקי אביו ואמו המונח לפניהם כו'. וזהו פ' מחי'. אבל בריאות והתהוות עולמות אבי"ע מא"ס ב"ה, הרי בחי' אור שם הוי' ב"ה המתפשט בכללות כל ההשתלשלות הרי הוא מהוה אותן מאין ואפס המוחלט ליש שהו בו, א"כ איך שייך על זה לשון מחי', לכן אמרו אל²⁵ תקרי מחי' אלא מהוה. וע"כ נק' השם הוי' שהוא לשון מהוה כנ"ל. והי"ד דשם דהוי' מורה על התמדת הפעולה, דהיינו שהוא מהוה תמיד בלי הפסק, וכמ"ש מחדש²⁶ בכל יום תמיד מעשה בראשית.

-
- (18) ששם זה מורה על היותו בחי' מהווה: ראה זח"ג רנו, ב. תניא שער היחוד והאמונה פ"ד, ובמ"מ לשם.
- (19) שנק' שמו הגדול: ע"פ שמואל-א יב, כב. וראה תו"א שמות נ, א. לקו"ת פ' ראה נ, ב. ובכ"מ.
- (20) דאבי"ע: בכת"י ב: דבי"ע.
- (21) [ע"כ י"ס דוקא... ויאמינו בהוי']: ניתוסף מכת"י ב.
- (22) חשכו הרואות: ע"פ קהלת יב, ג. שבת קנב, א.
- (23) הכחות: בכת"י ב: הטוחנות [קהלת שם].
- (24) וכמארז"ל ג' שותפין באדם: קידושין ל, ב. נדה לא, א.
- (25) אל תקרי מחי' אלא מהוה: ראה פרדס שער ו (שער סדר עמידתו) פ"ח. ראשית חכמה שער הקדושה סוף פ"ז. של"ה מח, ב. ע, א. תניא שער היחוד והאמונה פ"ב.
- (26) מחדש בכל יום תמיד: ברכת יוצר.

ועוד זאת יש בפיו²⁷ שם הוי', שהוא הי' והוה ויהי' בלי שום שינוי בין קודם בריאות והתהוות העולמות לאחר התהוות, וכמ"ש אני²⁸ הוי' לא שנית, ואתה²⁹ הוא עד שלא נברא העולם ומשנברא כו' בהשוואה א' ממש, משא"כ בבחי' מחי' שהנשמה המחי' את הגוף מתפעלת ממקרי הגוף, שהרי אף שהנשמה מצד עצמה אינה בגדר מקום, מ"מ בהתלבשותה בגוף נתפסת בו, משא"כ בו ית' לי³⁰ מאן דתפיס בי', אע"ג דאת³¹ השמים ואת הארץ אני מלא. והא בהא תליא, דלהיותו מהוה מאין ליש, א"כ המשכות החיות ממנו לכל העולמות הוא למעלה [מעלה] ממהות התפשטות חיות הנפש בגוף כו'. וכל זה נכלל בקריאת שם הוי' בכלל, שמורה על היות מתהווה היש מאין, ועל התמדת הפעולה, ושהוא הי' והוה ויהי' בלי שינוי.

ג) אך הנה הענין הי' והוה ויהי' בהשוואה בלי שום שינוי כו', בזה צריך להבין, דלכאורה אינו מובן, שהרי קודם בריאת העולם הי' אפס בלעדו ממש, ועכשיו שנבראו ריבוי רבבות עלמין לאין קץ ממש ומלוכש בהם חיות וקיום מאי"ס ב"ה, א"כ איך אין זה שום שינוי כלל. והגם שנתבאר למעלה הטעם משום שהמשכות החיות ממנו ית' להעולמות הוא למעלה מעלה מבחי' המשכות החיות מהנפש להחיות את הגוף, ולפיכך אין שום שינוי כלל, מ"מ דבר זה צריך ביאור, מהו ענין זה שהמשכה באופן אחר כו' (וגם לכאורה יש להבין, שהרי רז"ל משלו משל הנשמה כמאמר מה³² הקב"ה ממלא את כל העולם אף הנשמה כו').

ולהבין³³ זה יש להקדים הקושיא הידוע בענין שאנו אומרים שהבריאה מאין ליש, איך שייך לומר מאין והלא³⁴ ממך הכל כתיב, שהוא ית' הוא היש האמיתי. אך התירוץ על זה מבואר ג"כ בכמה מקומות, דפי' מאין ליש הוא, שבריאות התהוות כללות כל ההשתלשלות שהן בחי' יש ודבר, עולמות רבים כנ"ל, כולם התהוותן רק מבחי' שהוא אין לגבי מהותו ועצמותו ית', והוא מ"ש מלכותך³⁵ מלכות כל עולמים, שהתהוות כל העולמות הוא רק מבחי' מלכותו ית' ולא שנמשך בהן מהו"ע ית' [ממש³⁶, א"כ התהוותם ליש מאפס המוחלט הוא

(33) מכאן עד סוף סעיף ד' (לקמן ע' יד) הובא בשינויים והגהות באוה"ת חנוכה כרך ה' ע' תתקמ"א – א – תתקמ"ב.

(34) והלא ממך הכל כתיב . . . התירוץ על זה מבואר ג"כ בכמה מקומות: דברי הימים א' כט, יד. תו"א בשלה סא, ד. לקו"ת פ' ראה יט, ג. ועוד.

(35) מלכותך מלכות כל עולמים: תהלים קמ"ה, יג.

(36) [ממש א"כ התהוותם . . . מלכותך ית': ניתוסף מכת"ב.]

(27) בפ"ו שם הוי' שהוא הי' והוה ויהי': זח"ג רנז, ב.

(28) אני הי' לא שנית: מלאכי ג, ו.

(29) ואתה הוא עד שלא נברא: נוסח ברכות השחר.

(30) לית מאן דתפיס בי': זח"ג רכה, א.

(31) דאת השמים ואת הארץ אני מלא: ירמ'

כג, כד.

(32) מה הקב"ה ממלא את כל העולם: ע"פ ברכות י, א. ויק"ר פ"ד, ח. [וראה במ"מ במאמרי אדה"א דרושי חתונה ח"ב ע' תקפט].

אבלו רעים

ט

מבחי' אין הוא מדת מלכותך ית], ולפיכך אין בריאות העולמות פועלים שינוי בו ית'. וזהו בורא³⁷ קדושים ישתבח שמך לעד מלכינו, שחיותם וקיומם רק מבחי' שמך, ואינו כמו כח הפועל בנפעל שמתלבש ממש בנפעל בבחי' שינוי, אבל לפניו ית' אין שינוי כלל.

אך צריך להבין, דהרי ידוע שיש ג"כ בחי' התלבשות חיות אלקות בתוך הנבראים, ונק' ג"כ כח הפועל בנפעל, וכמ"ש אתה³⁸ עשית בכחך הגדול את השמים כו', שנק' ג"כ כח הפועל התלבשות חיות אלקות בהשמים והארץ בשם כח, והוא כמו בחי' כח הפועל שמתלבש בנפעל, וא"כ איך אומרים מאין ליש ממש. אך הענין הוא, דבאמת ענין כח הפועל בנפעל לא שייך רק בהשתלשלות העולמות ממדריגה למדריגה, אבל עיקר ושרש התהוותן הוא מאין דוקא.

וביאור הענין הוא, דהנה כתיב והחכמה³⁹ מאין תמצא. כי הנה החכמה הוא המעלה ומדריגה ראשונה שבכל העולמות, וחכמה עילאה דאצי' הוא ראשית כל ההשתלשלות, ועם כל זה לגבי אא"ס ב"ה הוא רק כמו בחי' עשי' גשמיות, על דרך שהתהוותה יש מאין ולא כמו הערך חכ' דעשי' שבנבראים לגבי חכמה דאצי', שאעפ"י שג"כ אין ערוך ביניהם, מ"מ יותר מזה לאין קץ ממש אין ערוך החכמה עילאה דאצי' לגבי א"ס ב"ה. כי הנה התהוות חכמה דעשי' מחכמה דאצי' [יש⁴⁰ ביניהם השתלשלות מדריגות אין קץ גבוה מעל גבוה], הוא כמו עד"מ העשב הגשמי, המתהווה ענין גשמי מן⁴¹ המזל המכה בו ואומר לו גדל, ולכל עשב ועשב יש כח ומזל פרטי המצמיחו ומגדלו. ומאחר שאנו רואים שהעשבים מתחלקים זה מזה בטעם, שעשב זה הוא בחמיצות ועשב זה הוא במתיקות, מוכרח לומר שגם בבחי' כחם במזלות הרוחנים הם חלוקים באופנים הללו, ועם כל זה לא יעלה על הדעת כלל לומר שיש בחי' חמיצות ומתיקות גשמי במזלות הרוחנים, אחרי אשר אינן מערך וסוג גשם כלל, כ"א החמיצות ומתיקות שבהן הוא ג"כ בבחי' חמיצות ומתיקות רוחנית כמו חסד וגבורה כו', ועם כל זה בבואן לגשם העשב נעשה מזה חמיצות ומתיקות גשמי. כמו כן על דרך זה הוא התהוות החכמה ושכל מבחי' חכמה דע"ס דעשי' שהן אלקות, שאע"פ שהחכמה נמשכה ונולדה משם, וא"כ מוכרח להיות שהמקור הוא ג"כ בחי' חכמה, אך הוא כמתיקות העשב גשמי לגבי מתיקות רוחנית, וכמ"ש באגה"ק⁴² ע"פ ואנכי עפר ואפר כו', וכמו כן עד"מ חכמה דעשי' לגבי חכמה דאצי' הגבוה יותר, ויש ריבוי מדריגות

37 בורא קדושים: ברכת יוצר.

38 אתה עשית בכחך הגדול את השמים:

41 מן המזל המכה בו ואומר לו גדל: ב"ר

פ"י, ו.

ע"פ ירמי' לב, יז.

39 והחכמה מאין תמצא: איוב כח, יב.

42 באגה"ק ע"פ ואנכי עפר ואפר: וירא יח,

כו. תניא אגרת הקדש סט"ו.

40 [יש ביניהם... מעל גבוה]: ניתוסף מכת"י

אבלו רעים

גבוה מעל גבוה על דרך זה, כמ"ש במ"א⁴³ בענין שלשת אלפים משל שהשיג שלמה המלך ע"ה על כל דבר מדברי תורה, שהן השגה גבוה מעל גבוה מהשגה, עד שהשגה ראשונה הוא רק משל לגבי השגה עליונה, ע"ד הנ"ל ממתיקות העשב לגבי מתיקות המזל. והחכמה דבריא היותר עליונה בכל בחי' חכמה דבי"ע, הנה לגבי חכמה דאצי' הוא ג"כ על דרך הנ"ל. והיינו אף גם השגת הנשמות ומלאכים דבריא לגבי חכמה דאצי', אין ערוך ממש. וזהו חכים⁴⁴ ולא בחכמה ידיעא. ועם כל זה הרי אין ערך, כיון שהחכמה עילאה דאצי' הוא מקור להתהוות חכמה דבי"ע, הוא כמו עד"מ שהמזל רוחני יש בו מקור ושרש המתיקות שבעשב, רק שהוא מעולה ומשובח לאין קץ, כך החכמה עילאה נק' ג"כ חכמה לפי שהוא מקור למקור ושרש לחכמה דבי"ע. וזהו שמבקשים חננו⁴⁵ מאתך חכמה בינה ודעת, דהיינו שמבחי' חכמה דאצי' יומשך לנו חב"ד כו'.

נמצא מובן עכ"פ מכל הנ"ל, דגם שהחכמה דאצי' אינו מבחי' מהות וסוג אחד עם בחי' החכמה דנבראים, עם כל זה יש להם זה עם זה איזה ערך ושייכות [מה], ולכן זה נק' חכמה וזה נק' חכמה, דכיון שמקור התהוות החכמה למטה נמשך מחכמה עילאה, אף שהוא ע"י ריבוי רבבות השתלשלות. משא"כ בחי' החכמה עילאה דאצי' לגבי א"ס ב"ה, שאינו בערך וגדר וסוג שום ספירה ומדה פרטית כלל וכלל, ולא יתכן לומר כלל שום ערך בחי' חכמה עילאה לגבי אוא"ס ב"ה לא מיני' ולא מקצתי' ממשל הנ"ל ממתיקות העשב לגבי מתיקות המזל כו', אלא החכמה עילאה עם הדומם הגשמי שניהם שוים ממש בהשוואה אחת לגבי א"ס ב"ה.

וזקן והחכמה מאין תמצא, רצונו לומר, כי מחכמה ולמטה שייך ענין השתלשלות עילה ועלול, שהעלול יש לו ערך ויחוס אל העילה, כמו מתיקת העשב לגבי מתיקות הרוחני שבמזל, וע"י ריבוי רבבות השתלשלות עילה ועלול על דרך זה נתהווה מזה בחי' חכמה דעשי' למטה שבנבראים. וזהו בחי' כח הפועל בנפעל, דהיינו מחכמה עילאה ולמטה שייך לומר כן, כי החכמה מתלבשת בחסד בבחי' עילה ועלול כו' (ואפי' התלבשות חכמה דאצי' בבי"ע ג"כ מתלבשת המשכה זו ממהות האצי' בבריא ע"י הפרסא כו'), משא"כ חכמה עילאה לגבי א"ס ב"ה הפשוט בתכלית הפשיטות, הנה אפי' ריבוי רבבות השתלשלות עילה ועלול על דרך הנ"ל לא יועילו להיות התהוות בחי' חכמה, אלא אם הי' ההמשכה דרך עילה ועלול, לא הי' מתהווה בחי' ומהות חכמה כלל, רק הי' הכל בחי' א"ס

43 במ"א בענין שלשת אלפים משל: ד"ה פתח אליהו.

מלכים-א ה, יב. ת"א לך לך יא, ג. מקץ מב, ב-ג. ובכ"מ. בשמו"ע.

44 חכים ולא בחכמה ידיעא: תקו"ז בהקדמה (44

אבלו רעים

יא

פשוט (ולכן נאמר והחכמה מאין תמצא, דהיינו יש מאין ואפס המוחלט [לאפוקי⁴⁶ מבחי' השתלשלות עילה ועלול כו.]). ולכן בין המאציל לנאצלים הי' צ"ל צמצום ומקום פנוי, ולא די בבחי' פרסא לבד כמו בין אצי' לבי"ע. וכמ"ש⁴⁷ במ"א באריכות ההפרש בין בחי' צמצום שהוא הסתלקות האור לגמרי משא"כ בחי' פרסא שהיא רק הלבשה כו.), והוא המבואר בע"ח⁴⁸ שמקור התהוות כל העולמות אשר ראשיתם הוא בחי' החכמה, הוא מדת מלכותו ית', שבחי' גילוי זאת ההארה הנמשכת מבחי' מלכותו אינה בבחי' השתלשלות עילה ועלול רק בחי' יש מאין ממש, וכמשי"ת אי"ה.

ד) **והענין הוא, דבחי' מדת המלכות מובדלת במהותה ממש משארי המדות חסד וגבורה כו.** דהנה אנו רואים בכל המדות שבאדם, שכולן הן בחי' התחברות האדם אל דבר זולתו, להיות נמשך ומתפשט אל זולתו ג"כ, ומתקרב אליו ומתחבר עמו, כמו בהשפעות הטוב והחסד או בגילוי האהבה שהוא פנימית החסד, והנה הוא בחי' המשכה וחיבור לזולתו, וכן במדת הרחמים ובמדות ההתקשרות שמקשר שכלו ומדותיו לזולתו להשפיע לו בפנים מאירות כו'. משא"כ מדת המלוכה באדם, שהוא בחי' התנשאות על זולתו, הרי הוא היפוך מכל המדות הנ"ל שהן המשכה לזולתו להיות מתאחד ומתחבר עמו, שהרי⁴⁹ בחי' ההתנשאות הוא ענין הבדלה בערך שמובדל מזולתו ומרומם ממנו, והוא בחי' ריחוק היפוך הקירוב, וזהו עיקר מדת המל'. ולכן המלך⁵⁰ אין רואין אותו ערום ולא בבית המרחץ שנאמר שום תשים עליך מלך שתהא אימתו עליך, רצונו לומר שיהי' בבחי' רוממות והתנשאות על העם עד שתפול אימתו עליהם, היפוך הקירוב לראותו ערום, שבקירוב הזה נתמעטת ההתנשאות.

אך עם כל זה הנה גם בחי' מדת המלכות ענינו הוא ג"כ בחי' התחברות המלך עם העם, להיות שמו נק' עליהם. וכן אפי' ההתנשאות שבאדם הוא ג"כ בחי' התחברות עם זולתו דוקא, כי ע"י ההתנשאות ומחמתה דוקא יתחבר ויעשה איזה דבר מה, כנראה בחוש באדם, שבשביל איזה כבוד והתנשאות יוכל לדבר ולעשות הרבה כו'. ונמצא מדה זו הוא ג"כ בחי' התפשטות והמשכה חוץ מעצמותו לזולתו כמו שארי מדות הנ"ל חסד ורחמים כו' (משא"כ חכמה ובינה שהן שייכין באדם גם בעצמותו אף שלא יתחבר לזולתו).

49) שהרי: בכת"י ב: אבל.

50) המלך אין רואין אותו ערום . . שנאמר שום תשים עליך מלך שתהא אימתו עליך: פ' שופטים יז, טו. סנהדרין כב, א. וראה אוה"ת מטות ע' א' שלג (בשם ס' יונת אלם).

46) [לאפוקי . . ועלול כו.]: ניתוסף מכת"י ב.

47) וכמ"ש במ"א באריכות ההפרש בין בחי' צמצום . . משא"כ בחי' פרסא: ראה תו"א וירא יד א. לקו"ת ויקרא הוספות נג, ד.

48) בע"ח שמקור התהוות כל העולמות . . הוא מדת מלכותו ית': ראה שמי"ב פ"א. ובכ"מ.

אך הנה עם כל זה, בזה נבדלת מדת ההתנשאות מכל המדות חסד ורחמים כו', במה שבחי' התחברות מחמתו יבוא באופן היפוכו לגמרי מכל המדות הנ"ל. שהרי האהבה הוא התפשטות וקירוב האוהבים זה לזה והי' לאחדים, וכן הרחמים והתקשרות כנ"ל, משא"כ בחי' התחברות המלך עם העם ע"י היותו מלך עליהם, הרי היא באה דוקא באופן שיהי' רחוקים ומובדלים בערך ממנו, והוא מה שמתנשא ומתרומם עליהם, והרי זה התחברות עמהם, שמלך שמו נק' עליהם דוקא ולא על מדינה אחרת שאינו מלך עליהם, שאין לו שום שייכות ויחוס עמהם, או כמו שלא יתכן לומר שהאדם מתנשא ומולך על זבובים, להיותם מובדלים בערך לגמרי, עד שאינו נופל בחי' התנשאות עליהם, ואין להם שום חיבור ויחוס אליו, רק על אנשים מדברים שייך ענין מלוכה והתנשאות, שהם חשובים להיות מתנשא עליהם, א"כ זהו בחי' יחוס וחיבור העם אל המלך חיבור ממש. אלא שמהות התחברות הזאת אינה בבחי' קירוב המלך אל העם, רק אדרבה ההתנשאות ורוממות עצמותו מהם, כמ"ש המלך⁵¹ המרומם לבדו והמתנשא כו', שמהותו ועצמותו מרומם ונבדל מהם בהעדר ההתפשטות והקירוב. וזהו עיקר בחי' המלכות, מה שהו כורעין ומשתחווין לפניו ונכנעים לו וסרים למשמעו בתכלית, כי מה שהו מקבלים ההשפעה ממנו אינו אלא ענף המסתעף מסיבת היותו מלך עליהם, אבל לא זהו עיקר מהות קריאת שם מלכותו עליהם, שהוא רק מה שמתרומם ומתנשא עליהם ואימתו עליהם. נמצא ענין⁵² המלוכה הוא מה שיתחבר עמהם, להיותו מתנשא ומתרומם עליהם (משא"כ האדם על הזבובים), והוא חיבור בבחי' התנשאות והבדלת הערך והעדר גילוי המהות רק ששמו נקרא עליהם, ולכן אין ענין המלוכה נופל כי אם לבחי' עם שהם נפרדים דוקא, ולא על בנים שיש להם איזה ערך וקירוב עמהם. וכן יש חילוק בין כעבד⁵³ לפני המלך ובין כשר לפני המלך, שהשר הוא ג"כ מקורב קצת, משא"כ העבד שהוא בטל ובתכלית. הנה על העבדים הוא עיקר בחי' המלכות.

והנמשל מכל הנ"ל יובן למעלה. דהנה מלכותך מלכות כל עולמים כו', שלהיותו התהוות בחי' עולמות, מקום וזמן, הוא דוקא ע"י בחי' מלכותך, משא"כ מבחי' מדות העליונות שלמעלה מהמלכות, היינו בחי' חסד כו', לא הי' יכול להיות התהוות העולמות, אף שהחסד הוא חיבור וקישור יותר אל הנבראים כו'. והענין, כי הנה א"ס ב"ה כשמו כן הוא שאין לו קץ כו', וא"כ אם הי' מאיר ומתפשט אפי' בבחי' זיו והארה ממנו הנקרא אא"ס ב"ה, שהוא בחי'

עד"מ, כמדומה כן אמר רבינו ז"ל [כ"ק אדמו"ר הזקן] בדרוש אחד. ועיין במובא על זה במילואים לה"מ"מ במאמרי אדהאמ"צ במדבר ח"ג ע' ארעז.

(53) כעבד . . . כשר לפני המלך: ברכות לד, ב.

(51) המלך המרומם לבדו והמתנשא: ברכת יוצר.

(52) ענין המלוכה . . . להיות מתנשא ומתרומם עליהם (משא"כ האדם על זבובים): באוה"ת במדבר ע' אישסו: כמו עד"מ שאין נחשב גדולה אצל האדם מה שמולך על הזבובים

התפשטות ההארה עד"מ ממהותו ועצמותו, לא הי' יכול להיות התהוות מציאות הנבראים כלל כמו שהן עכשיו, אלא הי' הכל בחי' א"ס, לכך אי אפשר להיות התהוות העולמות כ"א ע"י בחי' מדת מלכותו, שעלה⁵⁴ במח' אנא אמלוך, שבחי' המלכות ענינו הוא רוממות והתנשאות העצמות בבחי' העדר הגילוי והתפשטות לגמרי, רק אדרבה הבדלת הערך, ומזה דוקא הוא שיכול להיות התהוות כל העולמות בבחי' גבול ובבחי' יש ודבר נפרד. דהיינו דוקא לפי שאוא"ס אינו נמשך ומתגלה בהן בגילוי מקרוב, ולכן יוכל להיות בבחי' גבול ובבחי' יש, משא"כ אם הי' גילוי אא"ס ממש כנ"ל. ומ"מ אף שבחי' המלכות הוא רוממות והתנשאות, מ"מ יהי' מזה התהוות העולמות, לפי שגם בחי' התנשאות זו הוא חיבור והמשכה ממהותו ועצמותו ית' אל העולמות, במה שהוא מרומם ומתנשא עליהם, וכמאמר⁵⁵ הפייט ואימתך עליהם. משא"כ קודם בריאת העולם, דהיינו קודם מאמר⁵⁶ אנא אמלוך, לא הי' שום התהוות, רק שבחי' חיבור זה דמלוכה והתנשאות הוא בבחי' העדר גילוי עצמותו, רק ששמו נקרא עליהם. ולכן התהוות העולמות הוא רק דוקא ממדת מלכותו, משא"כ ממדות עליונות, שהן קרוב וגילוי המהות, אי אפשר להיות התהוות העולמות.

ובזה יובן מ"ש יראת⁵⁷ ה' לחיים, וכתוב יראת⁵⁸ ה' תוסיף ימים. ולכאורה אינו מובן, דהרי היראה והפחד מכיוון הדמים. אך הענין הוא, כי עיקר עול מלכות שמים הוא ביראה דוקא, ולכן נקרא המלכות יראה, כידוע⁵⁹ ממ"ש בזאת יבוא אהרן, כי גילוי רוממות א"ס נבנבראים אינו אלא ע"י יראה, לפי שבחי' היראה, היינו לפי שמרומם ומתנשא כמלך בוד' שתהא אימתו עליך, אימה דוקא, לפי שעיקר המשכת החיות והתהוות הקיום לעולמות מאא"ס ב"ה הוא דוקא ע"י מדת מלכותו ית' כנ"ל, על כן יראת ה' דוקא, שהוא קבלת מלכותו ית', הוא בחי' החיים ותוסיף ימים. ולכן המלאכים חיים יותר מבני אדם, לפי שהם עומדים ביראה, כמ"ש במ"א⁶⁰ ע"פ והי' לכם לציצית כו'.

58 יראת ה' תוסיף ימים: שם י, כז.

59 כידוע ממ"ש בזאת יבוא אהרן: אחרי טז, ג. זח"ג נו, ב. ס, ב. ויעוד.

60 במ"א ע"פ והי' לכם לציצית: סידור שער הק"ש קלא [פב], ג: וכמ"ש יראת ה' לחיים שבחי' היראה והביטול שבאה ונמשכת מבחי' מלכותו ית' היא מחי' חיים נצחיים בכל העולמות וכמ"ש במ"א בשם הרב המגיד ז"ל דלכך המלאכים יותר נצחיים מן הנשמות לפי שיש להם בחי' היראה ביותר מהנשמות כו' ע"ש, וזהו מ"ש יראת תוסיף ימים כו'. ע"כ. ועי"ש במ"מ בארוכה.

54 שעלה במח' אנא אמלוך: לשון הת"י למלכים-א, ה. ומובא בכ"מ בשם הוהרה (סה"מ תקס"ח ח"א ע' ז. דרך מצותיך קע, ב בשם האד"ר). וראה במ"מ בלקו"ת נשא כא, ב. ובמאמרי אדה"א דברים ח"ג ע' תמצד. תו"ח בשלח קעח, ג.

55 וכמאמר הפייט ואימתך עליהם: ע"פ פיוט ואימתך (מוסף ליוהכ"פ). וראה בארוכה במראי מקומות: במאמרי אדה"א דרושי חתונה ח"ב ע' שפט. שם שמות ח"א ע' קסא. תו"ח חיי שרה קל, ב.

56 מאמר: בכת"י ב: מחשבה.

57 יראת ה' לחיים: משלי יט, כג.

וזהו פי' הבריאה יש מאין, דנתבאר לעיל (אות ב') הקושיא דהא ממך הכל כתיב, אך הענין הוא, משום שסיבת התהוות היש הוא דוקא מבחי' מדת מלכותו ית', דהיינו מבחי' הסתלקות ורוממות עצמות המאציל בבחי' העדר הגילוי וההתפשטות העצמיות, עד שהגילוי הוא רק מה ששמו נק' עליהם, מזה מתהווים. ובחי' זו נק' אין, שכלא חשיב לגבי העצמיות, כמו עד"מ בגשמיות, ענין שמו של המלך הנק' על המדינה אינו ממהותו ועצמותו, ופשוט הוא. ומ"מ ממך הכל, עי"ז גופא שמהותו ועצמותו ית' ממש הוא מלך העולם, רק שהעצמות הוא בבחי' רוממות והעדר הגילוי, ובחי' גילוי הוא מה ששמו נק', ומזה מתהווים. וזהו הנק' אין לגבי מהותו ועצמותו. ולפי"ז יובן היטב, דעיקר התהוות היש הוא דוקא לפי שנמשך מאין, שאילו הי' התגלות העצמיות, לא הי' הנברא בבחי' יש כלל. וסיבת היותו יש, לפי שאין העצמיות מתגלה, ששמו נק' ומזה נתהווים, וזהו בחי' אין כנ"ל, ועי"ז דוקא יוכל להיות הנברא יש (וכמשנ"ת בתחלת אות זה).

(ה) והנה מבואר בזהר⁶¹ כד אתכפייא סט"א אסתלק יקרא דקוב"ה בכולהו עלמין, שלכאורה אינו מובן כלל מאי מעליותא מהאי דאסתלק כו', דבחי' הסתלקות הוא העדר הגילוי לכאורה. וגם מהו כד אתכפייא סט"א דוקא. אך הענין, דפי' אסתלק יקרא אינו ענין סילוק האור ח"ו, רק אדרבה בחי' גילוי אור הסובב כל עלמין. והוא גילוי בחי' כתר, שהוא בחי' מלכות דא"ס. רק שגילוי זה נק' בלשון אסתלק, לפי שאין הגילוי רק בבחי' מקיף, והוא בחי' גילוי מדת מלכות דא"ס, שהוא בחי' גילוי הרוממות דא"ס ב"ה המתנשא מימות עולם כו'. והיינו כמשנ"ת לעיל, דמבחי' א"ס עצמו אי אפשר להיות הגילוי בעולמות, רק מה שמתנשא ומתרומם מהעולמות, ולא בבחי' עילה ועלול כמו למטה בהשתלשלות מבחי' חכמה ולמטה, ומ"מ גילוי זה מעולה וגבוה יותר לאין קץ מגילוי החיות דחכמה, אף שאינו מאיר רק בבחי' מקיף לבד, ולא כמו הגילוי דחכמה שהוא בבחי' פנימיות, והיינו מצד עצמות יתרון האור שהוא בבחי' גילוי א"ס ב"ה, ואף שהגילוי הוא בבחי' אור מקיף, מ"מ גילוי הוא, ולכן נק' אור וגילוי, וזהו ענין אסתלק יקרא, שהוא גילוי ממש, רק לא בבחי' פנימיות והשגה ממש, והוא בחי' גילוי אור הסוכ"ע. וז"ש ארוממך⁶² אלקי המלך כו', וענין ארוממך הוא תוס' גילוי אור הסוכ"ע, שהוא בחי' רוממות והתנשאות, בחי' מלכות דא"ס כנ"ל. ולכן גילוי זה להיותו אסתלק יקרא כו' נמשך דוקא מצד דאתכפייא סט"א, שהוא היש גמור שבטל, בזה דוקא הוא בחי' גילוי רוממות מדת מלכותו בכולהו עלמין.

והנה עם היות כי עיקר גילוי האור הוא בבחי' מקיף דוקא, שלכך נאמר והחכמה מאין תמצא, פי' אין, שאין המשפיע בגלוי כמו מחכמה ולמטה

61 בזהר כד אתכפייא: זח"ב סז, ב. קכח, ח"א ע' ה].

ב. קפד, א. [וראה במ"מ במאמרי אדה"א שמות 62 ארוממך אלקי המלך: תהלים קמה, א.

אכלו רעים

טו

שעצמיות החכמה מתלבשת במדות כו', משא"כ מא"ס ב"ה בחכמה הגילוי הוא רק בבחי' מקיף דאסתלק יקרא כו', עם כל זה איזה הארה נמשך מכתר מלכות בחכמה ג"כ בבחי' פנימיות, רק שהיא הארה מצומצמת לגבי עצם האור. ולכן המשילו חכמי הקבלה הארה זו לבחי' שערות, שהוא כערך חיות שבשערות לגבי עצם החיות שבמוח, אמנם אחר שנמשך גילוי האור בחכמה [ע"י⁶⁵ בחי' שערות], אז נמשך אח"כ מחכמה לבינה בדרך קירוב והשתלשלות.

ועל זה נאמר אכלו רעים כו', פי', רעים הן בחי' חכמה ובינה שנק' תרין ריעין דלית מתפרשין כו', והן ראשית האצי' שמקבלים ראשונה גילוי האור והמשכה מבחי' א"ס ב"ה הסוכ"ע, כד אסתלק יקרא דקוב"ה בכולהו עלמין, שהוא בחי' תוס' גילוי אור מבחי' סוכ"ע כנ"ל, שגילוי זה מאיר תחלה בחכמה ועי"ז נמשך אח"כ בכולהו עלמין. וזהו אכלו רעים תחלה. וכ"ז נמשך ע"י אתכפייא ס"א.

ו) וזהו ענין ק"ש, שמע ישראל הוי' אלקינו כו' שהוא בחי' יחודא עילאה, וענין ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד שהוא בחי' יחודא תתאה. פי', כי הוי' אלקינו היינו בחי' סוכ"ע, כי הוא בחי' שמו הגדול שהוא בחי' אוא"ס שלמעלה עדיין מהתלבשות בע"ס כו' (כמו שנת' אות ב'), וע"כ נק' יחודא עילאה שהוא בחי' היחוד בעצמות אוא"ס באחדות הפשוטה. וזהו שמע ישראל, שדוקא נשמות ישראל, להיות שעלו במחשבה דאנא אמלוך, שהוא בחי' מלכות דא"ס, על כן ביכולתם ליחדו ביחודא עילאה הנ"ל, ולהמשיך משם תוס' גילוי אור בכולהו עלמין (כנ"ל אות ה'). ועל כן ארז"ל⁶⁴ שצריך למסור נפשו באחד, ולא נזכר בפירוש בתורה כמו שבא בציווי במס"נ דבכל נפשך, אלא לפי שאין צריך כאן ציווי, להיותו מדבר בבחי' יחודא עילאה, דכולא⁶⁵ קמי' כלא חשיבי ממש ואין⁶⁶ עוד מלבדו ממש, לכן ממילא בטלו כל הרצונות הזרות ואין שייך אפי' ציווי (שבטו"ד⁶⁷), כיון שאין שום דבר יש זולתו.

רק אח"כ אמר ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד, והוא בחי' יחודא תתאה. כי הגם שעצם מדת המלכות דא"ס הוא בבחי' רוממות והבדלת הערך מעולמות, ולא נמשך ממנו השתלשלות בבחי' עילה ועלול, רק מאין תמצא, מ"מ היינו בחי' פנימיות מדת המלכות, אבל מבחי' חיצוניות נמשך איזה הארה להתלבש בעולמות (וכנ"ל בענין בחי' שערות. אלא שבחי' זו שאמרנו לעיל הוא מבחי' כתר מלכות בחכמה וכאן בבשכמל"ו הוא מבחי' מלכות דאצי' בבי"ע) בבחי' פנימיות ממש.

65) דכולא קמי' כלא חשיבי: זח"א יא, ב.

66) ואין עוד מלבדו: ואתחנן ד, לט.

67) [שבטו"ד]: ניתוסף מכת"י ב.

63) [ע"י בחי' שערות]: ניתוסף מכת"י ב.

64) ארז"ל שצריך למס"נ באחד: ראה זח"ב

קיט, א. ח"ג לג, א. [וראה במ"מ במאמרי אדה"א

דברים ח"ב ע' תו].

וזהו ענין שבמלכות הנ"ל, הארה בעלמא ממדת מלכותו ית' הוא ברוך ונמשך ממש לעולם, להיות מתלבש בכל העולמות בבחי' כח הפועל בנפעל, ואז שייך בכל נפשך, לבטל היש שנמשך מבחי' זו, ונק' יחודא תתאה. משא"כ בבחי' יחודא עילאה שאין עוד מלבדו, נמשך המס"נ ממילא בלא ציווי. והנה עי"ז נמשך תוס' אור מבחי' יחו"ע דאא"ס הנק' סוכ"ע, ונק' ג"כ כתר מלכות שלמעלה מהחכמה דאצי", להיותה נמשך ומאיר בחכמה ובינה על דרך הנ"ל (אות ה') בפ"י אכלו רעים. וזהו ג"כ הכוונה באמרו הוי' אלקינו בפסוק ראשון דק"ש, שנמשך הארה מיחודא עילאה דאוא"ס עד בחי' חכמה ובינה הנק' תרין ריעין כו'.

והנה אחר התבוננות הלב בכל אחד מישראל בעבודת ה' בק"ש ביחו"ע ויחו"ת הנ"ל בעומק הדעת היטב להיות נקלט בנפשו היטב, אזי ממילא יבוא אח"כ לבחי' אהבה בלב, להיות ואהבת את הוי' אלקיך, ולדבקה בו ית' בעצמותו ממש דוקא, וכמ"ש בזהר לאשתאבא בגופא דמלכא ממש, לא בבחי' אור וזיו בלבד הנמשך ומתפשט בכללות כל ההשתלשלות, אף גם בבחי' עשר ספירות עליונים, כי הרי הם עכ"פ בבחי' מציאות ומדה כו', שאינם בערך וסוג כלל וכלל לגבי עצמות אא"ס ב"ה הפשוט בבחי' אחדות הפשוטה כנ"ל, עד שנק' יש מאין ממש כו' כנ"ל, ואי לזאת מי לי בשמים ועמך ממש לא חפצתי כלל, כי אם לדבקה בו ית' ממש כנ"ל.

והנה עוד תתגבר האהבה והתשוקה ברשפי אש כל כך בנפשו האלקית, עד שתאיר גם את החשך וסט"א שבנפשו הבהמית, להפכה ג"כ בבחי' אתכפייה ואתהפכא, שגם נפשו הבהמית ממש תסכים ותחפוץ לבחי' האהבה שבתגבורת נפשו האלקית, והוא עי"י נפש השכלית הממוצעת בין נפש האלקית לנפש הבהמית, ונפש השכלית הוא המנהיג את בחי' המדות שבנה"ב כנ"ל וד"ל. וזהו ואהבת בכל לבבך, וידוע מארז"ל בכל לבבך בשני יצריך, בבי' הלבבות, כנודע שמשכן נה"ב הוא בחלל השמאלי שבלב שהוא מלא דם הבא מכל אכילה ושת"י ותענוג לאה⁶⁸ הגשמיות שמבחי' נוגה, שהמאכל מתבשל בקיבה והפסולת יוצא לחוץ והמובחר עולה לכבד ונעשה דם, ומשם חוזר ונעשה בירור שני, שהמובחר הדם שבכבד עולה ללב לחלל השמאלי, ועל כן הוא מלא דם, והדם⁶⁹ הוא הנפש, ששם משכן הנפש החיונית כנודע. וזהו ואהבת את הוי' אלקיך בכל לבבך כו', שתגבור כל כך עצם התשוקה שמתבונן ביחו"ע ויחו"ת הנ"ל, שגם נה"ב וכל תענוגי עוה"ז הגשמיים שאכל ושתה ונעשה מהם דם בחלל השמאלי שבלב, כולם עולים ונכללים ג"כ בבחי' האהבה והתשוקה לה' שבנפשו האלקית מהתבוננות הנ"ל כעולה וכקרוב ממש. כי הגם שמתבע נה"ב למשך אחר שרירות לבו ותאוות ותענוגי העוה"ז הגשמי בבחי' הישות ופירוד דוקא, היפוך הביטול ואהבת לה', כמ"ש רוח⁷⁰ האדם כו' אבל רוח הבהמה יורדת למטה בבחי' הישות

(70) רוח האדם... הבהמה: קהלת ג, כא.

(68) לאה: בכת"י ב: עוה"ז.

(69) והדם הוא הנפש: פ' ראה יב, כג.

ופירוד דוקא כנ"ל, אינו אלא בדרך ההשתלשלות וירידות המדריגות בצמצומים רבים המעלימים ומסתירים על אא"ס כנ"ל, עד למטה בבחי' דומם צומח חי מדבר דעשי' וקליפות וסט"א בבחי' הישות ופירוד, וכמ"ש אתה⁷¹ אל מסתתר כו', וכבר מבואר למעלה שכל זה אינו אלא בחי' זיו והארה בעלמא המאיר ובא בכללות כל ההשתלשלות מבחי' בשכמל"ו בלבד, שהוא בחי' הסתלקות והתנשאות עצמותו דוקא (והוא בחי' הארה דהארה שאחר הצמצום ומקום פנוי דוקא). משא"כ לגבי עצמות אא"ס הפשוט הרי אין שום העלמה והסתרה לפניו, וכמאמר קמי' כחשיכה⁷² כאורה וליילה כיום יאיר וכו' וד"ל, ונק' קדוש ומובדל כו', ומעלה ומטה שוין, כי ממך הכל, ואין עוד מלבדו כו'.

ועי' ההתבוננות בב' פסוקים הקודמים שמע ישראל הוי' כו' וברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד, וכל זה בבחי' יחודא עילאה ויחודא תתאה בעומק הדעת ולהיות נקלט בנפשו היטב בכל הנ"ל באריכות, ממילא תגדל ותגבר האהבה ורשפי אש לדבקה בו ית' במהותו ועצמותו, שאין נפשו הבהמית בבחי' מכסה ומסתיר כלל, כי אם אדרבה גם היא תכלל בבחי' הביטול והאהבה לה' בתוס' כח ותגבורת להיותה רחוקה יותר בבחי' השתלשלות, וכנ"ל במשל הגשמי שכשרחוק יותר מהמלך בבואו לפניו יתבטל יותר ממציאיות בהתפשטות רוממות מלכותו עליו ביותר מעל השרים ונכבדים הרגילים והקרובים אצלו, ואינם בבחי' עם נפרדים כל כך כנ"ל באריכות וד"ל (וכמ"ש בווהר כד אתכפייא סט"א אסתלק יקרא דקוב"ה שהוא בחי' יקר וכבוד ההתנשאות עצמותו).

והנה כל זה נקרא אתערותא דלתתא והעלאת מ"ן מלמטה למעלה, אמנם מבחי' אתערותא דלתתא והעלאת מ"ן כזה ממילא נמשך אתערותא דלעילא והמשכת מ"ד מלמעלה למטה בכללות כל ההשתלשלות, להיות תוס' אור המאציל בע"ס דאצי' כו', עד גם בבחי' ע"ס שבנפשו האלקית, גם בבחי' תוס' השגה והתפעלות האהבה לה' (כי רוח⁷³ אייתי רוח ואמשיך רוח כו', וכמ"ש יהי⁷⁴ חסדך ה' עלינו כאשר יחלנו לך כו'), להיות כי זה הי' סיבת התהוות כל העולמות וכל השתלשלות, להיות כי חפץ⁷⁵ חסד הוא, ועלה ברצונו הפשוט להיות לו דירה בתחתונים דוקא, שהוא בחי' התגלות כבוד מלכותו והתנשאות כביכול על עם נפרדים דוקא כו', וכמ"ש בווהר⁷⁶ בגין דאשתמודעין לי' כו' וד"ל, שמסיבה ורצון זה הוא אשר נמשכו ונתהוו מאין ליש ממש (בבחי' צמצום ומקום פנוי והתנשאות והסתלקות עצמותו כביכול) בבחי' ספירות ומדות פרטי' ובחי' ע"ס דוקא עד למטה מטה בבחי' דומם צומח חי מדבר דעשי' ממש כו' וד"ל.

(75) חפץ חסד הוא: מיכה ז, יח.

(76) בווהר בגין דאשתמודעין ליי' זח"ב מב,

ב.

(71) אתה אל מסתתר: ישעי' מה, טו.

(72) כחשיכה... יאיר: תהלים קלט, יב.

(73) רוח אייתי רוח: זח"ב קסב, ב.

(74) יהי חסדך ה' עלינו: תהלים לג, כב.

והנה בתחלת וראשית ההתהוות וההשתלשלות הי' זה רק מצד כי חפץ חסד הוא כו', משא"כ עכשיו תלוי הכל במעשה התחוננים דוקא, שהוא בחי' העלאת מין ואתעדל"ת מלמטה למעלה, בחי' ביטול הנבראים מאין ליש דוקא, שמוזה דוקא נשלם כוונות ורצון המאציל בכללות כל ההשתלשלות דאבי"ע כנ"ל כו', כמ"ש בווהר כד אתכפייא סט"א כו', וע"כ ממילא באתדל"ת זה אתדל"ע, ומעורר למעלה מעלה עד רום המעלות ממש בבחי' עצמיות המאציל ואא"ס ב"ה ממש, להיות התפשטות מלכותו ית' ממש (שהוא בחי' מלכות דא"ס בבחי' התנשאות עצמותו ממש כנ"ל, שנק' צמצום ומקום פנוי ממש בכללות כל ההשתלשלות הנאים ונמשכים מבחי' זיו והארת כבוד מלכותו ית' כו' כנ"ל וד"ל, והוא הנק' בכלל מבחי' סוכ"ע [לבחי' 77 ממכ"ע], שהוא הבא ע"י אתדל"ת דוקא כו' וד"ל).

וזהו אני 78 הוי' אלקיכם, פי', מה שאני נמשך בבחי' הוי' דע"ס דאצ"י, כי יו"ד 79 חכמה, ה' בינה כו', שהן באין ונמשכין מאין ליש ממש כו' ומשם למטה בב"ע, והוא מבחי' סוכ"ע לבחי' ממכ"ע בכלל, הוי' אלקינו ממש, וכמ"ש ועשיתם 80 אותם, ודרז"ל ועשיתם, מעלה כו' כאלו עשאוני כו', והוא על דרך הנ"ל, שנשמות ישראל ממש בבחי' הביטול שלהם בביטול נה"ב ג"כ דוקא כו', הן הגורמין ועושיין ממש שיומשך מבחי' עצמותו ית' לבחי' שם הוי', כל ההשתלשלות מאין ליש כו' כנ"ל. וזהו 81 אני 82 אותיות אין, שנמשך מאין ליש בבחי' הזיו כו' שהן ע"ס כו', הוא אלקיכם ממש וד"ל.

וזהו ג"כ מ"ש אדם 83 ובהמה תושיע הוי' כו', והוא בחי' נפש האלקית שנק' אדם אדמה 84 לעליון, כי 85 בצלם אלקים כו', והנפש הבהמית שנק' רוח הבהמה יורדת למטה כו', ושניהם בחי' אדם ובהמה תושיע לבחי' שם הוי' ב"ה, בבחי' הביטול שלהם מלמטה למעלה באתדל"ת, הן הגורמין וממשיכין אור המאציל בע"ס דנאצלים שנק' הוי' כו' כנ"ל. ונמצא שהן המושיעין לבחי' שם הוי' ממש וכנ"ל, וכמ"ש כאלו עשאוני כו' וד"ל. ועל כן ארז"ל 86 ע"פ זה דאדם ובהמה

ההשתלשלות ושהוא בחי' המח' דאנא אמלוך שנשיי עלו שם במחשבה תחילה.

(82 אני אותיות אין: פרדס שער ג' פ"א. ועוד.

(83 אדם ובהמה תושיע הוי': תהלים לו, ז.

(84 אדמה לעליון: ישעי' יד, יד.

(85 כי בצלם אלקים: נח טו, ו.

(86 ארז"ל ע"פ זה דאדם ובהמה אדם בזכות

בהמה: ב"ר פ"ג, א. ויק"ר פכ"ז, א.

(77 [לבחי' ממכ"ע]: ניתוסף מכת"י ב.

(78 אני הוי' אלקיכם: שלח טו, מא.

(79 יו"ד חכמה ה' בינה: זח"ג יז, א. רנח, א.

ועוד.

(80 ועשיתם אותם ודרז"ל: בחוקתי כו, ג.

זח"ג קיג, א.

(81 וזהו אני . . . ממש וד"ל: בכת"י ב ליתא.

ובמקום זה ניתוסף: להיות כי נשיי הן ג"כ בחי' הפנימית והראשית דרש ומקור דכללות כל

אדם בזכות בהמה דוקא ודל, והוא עד"מ הנ"ל כד אתכפייא סט"א אסתלק יקרא דקוב"ה⁸⁹.

ז) ועפ"י כל הנ"ל יובן ענין הקרבנות שנק' לחם להוי', וכן תפלות שבמקום קרבנות, והיינו שע"י אתדל"ת דנה"ב דק"ש ותפלה, נמשך אתדל"ת מלמעלה למטה, להיות תוס' אור האצ"י א"ס ב"ה בנאצלים, שזהו בחי' שם הוי', יו"ד חכמה, ה"א בינה כו'. דכמו שהמזון מחבר הנשמה הרוחני והגוף הגשמי, כך לפי שאין ערך לכל העולמות וע"ס דאצ"י לגבי א"ס ב"ה, ונמשכו יש מאין כנ"ל באריכות, יותר ממה שאין ערוך הגוף לגבי הנשמה, שהרי הנשמה הוא רק מחי' את הגוף ולא מהוה כו', אבל הוא ית' מהוה יש מאין, ולכך כדי שיהי' התלבשות מא"ס ב"ה בע"ס, להיות בחי' שם הוי', הוא ע"י אתדל"ת הנ"ל, וכמאמר הזוהר כד אתכפייא סט"א אסתלק יקרא דקוב"ה בכולהו עלמין. ואתדל"ת זו הוא ענין אתכפייא ואתהפכא דנה"ב בק"ש ותפלה, שזהו ענין ביטול היש גמור, שע"י נמשך תוס' אור וגילוי ממלכות דא"ס כמ"ש ארוממך אלקי המלך כו' ואסתלק יקרא כו'. וכן הי' ענין הקרבנות ממש, שהיו מקריבים על גבי המזבח בהמה ושה גשמי, שבאים ומקבלים חיותם מבחי' נוגה דעשי'. וע"י החלב והדם שהי' מוציאין ממנו ומקריבים על גבי המזבח, והי' עולה ונכלל באש שלמעלה דאכיל⁸⁸ קרבנין, ובכוונות הכהנים⁸⁹ בעבודתם ולוים בשירם בבחי' הביטול שלהם במס"נ לה, בזה הי' עולה ונכלל ונתברר החיות הבהמי שנפל בשבירת הכלים, ונכלל בשרשו ומקורו, וע"י נמשך ג"כ המשכה הנ"ל להיות ניחוח להוי' כו'. וכן התפלה במקום קרבן, כי שניהם ענין אחד, והוא בירור והעלאת ניצוצים שנפלו בק"נ, להיות עולים ונכללים בבחי' ביטול, וע"י נמשך אתדל"ע הנ"ל.

חכמה היינו אדם ובהמה תושיע הוי' ולעיל אמר דהוי' שמו הגדול צ"ל דזהו לענין ב' בחי' שם הוי' שבפסוק ראשון.

(88) דאכיל קרבנין: זח"ג לג, א. ועוד.

(89) הכהנים בעבודתם ולוים בשירם: ע"פ נוסח תפילת מוסף דיו"ט.

(87) בכת"י ב ניתוסף: ונת' שזהו ענין יחו"ע דק"ש הוי' אלקינו, שמו הגדול, וממילא מס"נ, ואח"כ בשכמל"ו הארה יחו"ת, וע"י התבוננות נמשך ואהבת עמך לא חפצתי. וגם התהפכות נה"ב דלפני עצמות א"ס הכל בטל וע"י אתעדל"ת תוס' אור מעצמות להיות ע"ס אני הוי' אלקיכם כאילו עשאוני לשם הוי' יו"ד

לעילוי נשמת

הרבנית רבת פעלים אשה יראת ה'

מרת **צבי' מרים** ע"ה

גורארי'

בת הרה"ג הרה"ת **יצחק הכהן** ע"ה

שלוחה של כ"ק אדמו"ר זי"ע קרוב לשלשים ושש שנה

עסקה במילוי שליחות במרץ ובמס"נ

ובמיוחד במבצע חינוך וטהרת המשפחה

ורבים השיבה מעון

נפטרה ביום ד' פי אמור, י"ב אייר, ה'תשס"ו

ת. נ. צ. ב. ה.

נדפס על ידי ולזכות משפחתה שליט"א